

Een bladzijde uit de Processen-geschiedenis

Bekend zal zijn hoe de vrijmaking te Bruchterveld verliep en wie het niet weet, zal het duidelijk worden, als ik een gedeelte overneem uit de overwegingen van het Hof te Arnhem, dat vonnis velde op 7 Febr. 1950. Appellante (de syn. kerk te Bruchterveld) beweerde de eenig rechthebbende te zijn op de goederen van de oorspronkelijk ongedeelde plaatselijke Gereformeerde Kerk en derhalve gerechtigd te zijn deze van geïntimeerde (Geref. Kerk onderhoudende art. 31 K.O.), die deze goederen onder zich heeft, op te vorderen. De geïntimeerde harerzijds in hooger beroep voert als grief aan, dat de Rechtbank ten onrechte heeft beslist, dat beide als rechtsopvolgster van de oorspronkelijk ongedeelde Gereformeerde kerk te Bruchterveld moeten worden beschouwd en de bezittingen dier kerk dan ook aan beide partijen in gemeenschappelijk eigendom toebehooren.

De uitspraak van het Hof was: „dat uit het bovenoverwogene volgt, dat „zowel de grieven van principaal appellante als die van incidenteel appellante ongegrond zijn en het beroepen vonnis met aanvulling van gronden behoort te worden bekrachtigd”.

Zie hier enkele van de gronden, waarop dit vonnis berustte:

„Overwegende daaromtrent, dat het Hof appellante niet kan volgen in haar stelling, dat de van der Haagen door op 1 Juli 1945 in de Kerkdienst openlijk te getuigen van zijn mening, dat hij de veelbestreden leer- en tuchtbesluiten van de generale synode niet voor vast en bondig hield, ingevolge het door hem ondertekende verbintenismformulier voor de dienaren des Woords gesuspendeerd was van zijn diensten;

dat toch volgens art. 31 der kerkenordening de besluiten der synode voor vast en bondig zullen worden gehouden, tenzij zij worden bewezen te strijden tegen het Woord Gods of de kerkenordening, welke woorden naar 's Hof's oordeel in overeenstemming met de beginselen der Reformatie deze betekenis hebben, dat de gebondenheid aan een besluit der synode niet bestaat, indien iemand voor zich zelf naar zijn innerlijke overtuiging bewezen acht dat het in strijd is met Gods Woord of de kerkenordening;

dat de van der Haagen door in de kerkdienst op 1 Juli 1945 mede te delen, dat hij de bedoelde synodale besluiten op zo even genoemde grond niet voor vast en bondig hield, derhalve niet predikte „enig bedenken of een ander gevoelen tegen de voorzeide leer”, die vervat is in de Heilige Schrift en de belijdenisschriften, en zich geenszins aan kerksecheuring schuldig maakte, zodat hij door aldus te handelen niet was gesuspendeerd van zijn diensten, zulke te minder, nu hij, zoals onweersproken vast staat, bij zijn peremptoire examen voor de classis Hardenberg heeft verklaard, dat hij in de gemeente eerlijk op de kansel en in de ambtelijke arbeid zoude uitkomen voor zijn mening, dat hij de bedoelde synodale besluiten niet voor vast en bondig hield, welke verklaring geen beletsel voor de classis en de gedeputeerden vormde om de van der Haagen tot het predikambt toe te laten;

Overwegende wat betreft de voorlopige schorsing van de van der Haagen door de kerkeraad op zijn vergadering van 5 Juli 1945, dat het Hof deze niet rechtsgeldig acht, daar toch de kerkenordening een voorlopige schorsing van een dienaar des Woords niet kent en de schorsing van zodanige ambtsdrager krachtens art. 70 der kerkenordening behoort tot de uitsluitende bevoegdheid van de kerkeraad der kerk, waaraan hij is verbonden, tezamen met de raad van de naastgelegen gemeente;

Overwegende, dat, waar hier geen sprake was van suspensie van diensten krachtens het door hem ondertekende verbintenismformulier voor dienaren des Woords of van een rechtsgeldige schorsing door een daartoe bevoegde vergadering, de van der Haagen door op 1 Juli 1945 en 8 Juli 1945 en daarna kerkdiensten in het kerkgebouw der Gereformeerde Kerk te Bruchterveld te houden, niet uit de oorspronkelijk ongedeelde plaatselijke kerk van Bruchterveld is getreden;

Overwegende voorts, dat ten processe vaststaat, dat in de Gereformeerde Kerk te Bruchterveld de helft van de kerkeraadsleden de meergenoemde synodale besluiten voor vast en bondig hield en de andere helft, onder wie de predikant, niet, hetgeen aanvankelijk wel tot velerlei discussie doch niet tot moeilijkheden aanleiding gaf;

Dat echter, nadat de pastor lool in de kerkdienst op Zondag 1 Juli 1945 had gewaagd van zijn opvatting, dat hij de meergenoemde synodale besluiten niet voor vast en bondig hield, op de kerkeraadsvergadering van 5 Juli 1945, zoals tot uiting kwam bij de stemming over het voorstel tot voorlopige schorsing van de van der Haagen, waarbij vijf kerkeraadsleden vóór en vijf leden (inclusief de predikant) tegen de schorsing stemden, de kerkeraad zich in feite heeft gesplitst in twee groepen ieder van vijf leden, waarvan de ene de meergenoemde synodale besluiten aanvaardde, en de andere deze als strijdig met Gods Woord en de kerkenordening niet voor vast en bondig hield, welk standpunt deze laatste groep krachtens art. 31 kerkenordening gerechtigd was in te nemen, zonder dat zij zich daardoor losmaakte van de plaatselijke kerk, nu van kwade trouw of willekeur van die groep niet is gebleken”.

Verblijvend is: 1. de goede uitlegging van art. 31 K.O.: dat de gebondenheid aan een besluit der synode niet bestaat, indien iemand voor zichzelf naar zijn innerlijke overtuiging bewezen acht, dat het in strijd is met Gods Woord of de kerkenordening.

2. Dat het Hof oordeelde, dat de van der Haagen

(Vervolg op blz. 172.)

SLAGWERK

Het was in den trein.

Tusschen Zwolle en Amersfoort.

Niet „drie man in een boek”, maar drie man in een spoorcoupé. Uit deze schrale bezetting mag de reizende lezer wel afleiden, dat het de boemeltrein was. Of zooals de Duitschers dat noemen: klein-verkeer.

De eerste man, die in de taal van zangers en speellieden gesproken, de eerste viool trachtte te spelen, was iemand die in den lande niet geheel onbekend is. Op tal van groote vergaderingen kan en kun je hem zien. En hooren. Op samenkomsten van „Handhaving Rijkseenhed”, „Door de eeuwen trouw”, op meetings van de A.R. partij en ook nog wel eens bij de gepensioneerde ambtenaren. Op zulke samenkomsten sprak en spreekt die Mijnheer wel. Hij spreekt graag. En goed. Daar heeft hij slag van. Met zangers en speellieden gesproken: hij verzorgt daar het slagwerk.

De tweede man was een soldaat. Gebruind door de tropen. Pas uit Indonesia terug.

En de derde man — las een boek.

De eerste man, de man, die graag spreekt, begint een praatje, waarbij het kennelijk om den derden man te doen was. Maar de derde man las. Zei: „Ja, Mijnheer”. En las. „Neen, Mijnheer”. En las. En nog eens: „Ja, Mijnheer”. En las.

Toen richtte de eerste Mijnheer zich tot den tweeden Mijnheer, den soldaat. Dat ging beter. De soldaat sprak wel niet met twee woorden, maar antwoordde met vele woorden. En zoo ontstond een gesprek. Over Indië. Over den militairen dienst. Over de politiek. Over de donkere toekomst van ons volk. Over de dwaasheden der regeering. Over de verblindheid van ons volk. Over het verblind zijn van ons volk voor de dwaasheden der regeering wel te verstaan. En — gelijk het christenmenschen, die de eerste viool spelen en het slagwerk verzorgen betaamt — dat die verblindheid in ons eigen hart zat. De derde man las.....

Intusschen was het gesprek zoo langzamerhand gekomen op „geestelijk terrein” en bij „het goede”. Dus waagde de eerste viool de vraag aan den soldaat, of hij wel eens naar de kerk ging. Hetgeen bleek zoo te zijn. „Zeker naar een gemeenschappelijke dienst bij den veldprediker, of ook wel naar uw eigen.....?” — Ja, zeker! „U bent immers...?” Ja, ik ben Gereformeerd. „Juist, jongeman, dat had ik wel goed geschooten. Ik had dat direct wel gedacht. Menschenkennis, hè?” En, wijzend op den derden man: „Die man met dat boek daar komt ook in de kerk”. Waarop de derde man dat bevestigde. En de eerste man zei: „En nu nog één gokje. Ook Gereformeerd niet?” De man met het boek bevestigde ook dat.

Toen begon het slagwerk te slaan.

„Is die effe goed? Nee, Ha, Ha! Daar zitten we met drie broeders in één coupé”. De derde man las. Dies richtte het slagwerk zich tot den jongen man. „Alleen, jongeman, je hebt tegenwoordig Gereformeerd en Gereformeerd hè? Hoe denk je daarover?” De jongeman verklaarde er niets van te weten. In de familie was er wel heel wat over te doen, maar hijzelf had met die Schilder-beweging niets te maken.....

„Pas op, jongeman. Pas op je woorden. Ik hoor daar weliswaar niet bij en jij blijkaar ook niet, maar je kunt niet weten of die Mijnheer met dat boek er ook niet bij hoort.....”.

En de man van het boek zei, dat hij daar heelemaal bij hoorde. Bij wat de tweede man de Schilderbeweging belofde te noemen. Dat hij was vrijgemaakt van een juk, dat geleerde menschen hem in de kerk hadden opgelegd.....

Prompt begon het dezen geleerden menschen getrouwe slagwerk die mannen buiten hun aanwezigheid te beleedigen. „Zoo gaat dat in Nederland, jongeman. Da ben blij, dat ik geen theoloog ben. En dus niet geroepen een oordeel uit te spreken over mijn vrijgemaakte broeders. Die theologen met hun gekibbel..... En wat den wijzen verborgen blijft, dat is den eenvoudigen geopenbaard. Daar was ik zoopas als een schipper in Harderwijk. Die lustte graag een gebakken vischje, dat zag ik zoo wel. Maar de grátjes legde hij aan den kant. En die schipper zei: „Kijk, zoo lees ik nu den Bijbel ook. Daar zitten heel wat onverteerbare graten in. Maar die leg ik terzijde. Ik eet wat me smaakt en de rest laat ik aan de theologen over.....”.

Toen deze „eenvoudige” zoover was, was hij er ook. De trein minderde vaart. Het slagwerk maakte zich gereed om uit te stappen. Maar de man met het boek heeft hem toen nog even gewezen op Het Boek. Op Openbaring tweeëntwintig. En wat daar staat van degenen, die afdoen van de woorden der profetie dezen Boeks.....

Toen ging hij.

Hij reisde klein-verkeer.

Bij het uitstappen zei het slagwerk tegen den man met het boek: „Ik hoop, dat ik U toch niet heb gekrenkt.....?”

Het ware voor dezen gevierden spreker op landdagen van christelijke organisaties beter, dat hij bezorgd ware over de vraag of hij misschien niet den God van Het Boek gekrenkt had.

Onverteerbare grátjes.....!

D. E. C.

het eene, noch het andere), doch het werkelijk vaststaande, en vaststelbare gebeuren bij den doop?

Ik weet het wel, hier in Nederland. Ik beweer: aan datzelfde kind is te gelijk beloofd en gedreigd; maar het weet: ik mag en ik moet die belofte aannemen, ik sta niet op een afstand als een ver buiten de deur gehoude. Die zijn er ook, zeggen de Leerregels.

Maar ik weet niet, hoe men ooit hier uit komt, als men het standpunt van de Korte Verklaring als exclusief stelt, en tegenspraak verbiedt.

Maar misschien zegt men van de zijde der voorstanders dezer verklaring: welneen, heelemaal niet. Er wordt in de kerk des Nieuwen Verbonds niet gedreigd. Er wordt alleen maar beloofd.

Maar dan weet ik niet meer, hoe ik het Nieuwe Testament moet lezen, en ook niet meer, wat ik met de Dordtsche Leerregels aan moet.

Met het Nieuwe Testament: dat dreigt heel duidelijk, en doet dit sterker dan het Oude Testament (b.v. Hebr. 12: 25, e.a.p.).

Met de Dordtsche Leerregels: daar staat (we herhalen): de Heere begint zijn werk in ons door de prediking des evangelies (V, 14), met bevel van geloof en bekeering, maar Hij onderhoudt het o.a. met de dreigingen. Ze hebben dus een vaste plaats in de prediking, en vergezellen den dienst der sacramenten.

Daar staan we dus; en het debat is begonnen over de vraag, hoe Gods waarachtigheid waaraan allen gelooven, nu te verbinden is met die lastige doopskwestie.

De één zegt: God houdt wat Hij beloofd heeft, want Hij is waarachtig. Aan sommige gedoopten wordt geen belofte vervuld. **NU CONCLUDEER IK DIRECT OP GOD: dan heeft Hij ook niets beloofd, al ZEI Hij toch iets tot N. N.**

Wie zoo spreekt, bedoelt het eerlijk: en we begrijpen hem, hij wil Gods waarachtigheid vasthouden. Hij moet concluderen: ik kan alleen Gods waarachtigheid volhouden, als ik zeg: gij, gedoopte, hoort wel wat belovends tot u zeggen, maar pas op, dat geldt u misschien niet. Is dat dan soms Gods waarachtigheid? Ik begrijp het niet. Maar ik zou toch zeggen: leer het dan zóó. Dan zij ge ten minste duidelijk. Al is 't m.i. totaal verkeerd.

Maar zou zoo'n haastige conclusienemer niet even willen oppassen voor zijn haastige conclusie? We zelden zoeven: hij heeft meteen op GOD geconcludeerd. Ik zou zeggen: het kan ook anders. Ge kunt ook op UZELF concluderen. Ge kunt ook zóó redeneren:

God houdt wat Hij beloofd heeft. God houdt óók wat Hij gedreigd heeft. Want Hij is waarachtig. Aan sommige gedoopten wordt niet de belofte vervuld, maar wel de bedreiging. Aan andere wordt de bedreiging vervuld, niet de belofte. **NU CONCLUDEER IK OP MEZELF:** heb ik soms te gauw geconcludeerd omtrent God, dat Hij n.l. den een (zonder dat de man het hooren kon) iets „beloofd” (?) heeft, maar datgene wat de man WEL degelijk hooren kon (wilt zijn naam erbij genoemd was) niet gehouden heeft, voorzoover het n.l. belovend klonk? Zou ik niet hebben moeten concluderen, dat in ALLE verbonden twee deelen begrepen zijn, en dat dus God aan den zelfden persoon zoowel beloofd als gedreigd heeft? Maar dan zoo, dat de genade Gods, die bediend werd, niet als iets vreemds, doch als hetgeen aan de kerk geschonken is, werd genomen tot basis, ook van de mate onzer straf?

De één concludeert: God is waarachtig: Hij heeft dus eigenlijk niets beloofd.

De ander concludeert: God is waarachtig. Hij heeft dus eigenlijk niet beloofd.

DAN kan ik den beroemden tekst over Gods waarachtigheid weer lezen: Jes. 65: 16. Als de Heere (vs 15) degenen die Hem verwerpen, heeft geoordeeld (forensisch), en degenen die Hem trouw waren een nieuwen naam geeft (forensisch, vgl. Openb. v. Joh.), dan zal men, DAN zal men zweren bij den Naam van den waarachtigen God.

Den waarachtigen God.

Dat is: dien God, die zijn beloften houdt, en zijn dreigingen ook, en die ze nooit gescheiden heeft.

Ik ben daarom bang voor de schim eener onhoorbare belofte in niet hoorbaren vorm. En een dito dreiging. Ze komen, hoorbaar, samen, en tegelijk.

Ik ben bang voor een fictie. De onvoorwaardelijke belofte, die aan geen N. N. in hoorbare taal gezegd wordt, maar die toch hoorbare taal gebruikt, b.v. van een doopsformulier.

Ik ben niet bang voor een hoorbaar woord, dat beide verbindt. Want dat was „ernstig”.

En zoolang de Heere ons v a s t h o u d t, houden we het ook bij die beide.

Nog nooit heb ik begrepen hoe men zeggen kan: als N. N. gedoopt wordt, zegt God tot N. N. Ik beloof u;

maar N. N. gelooft soms niet.

Dus is hem niets beloofd.

Het is hem t ó c h g e z é g d.

Het zeggen beteekende dus niets, want het kwam maar op het denken van God aan.

Is dat Gods waarachtigheid preeken? God zegt het wel, maar het zeggen, daar kunt ge niet op aan? Hij denkt iets anders dan Hij ZEGT misschien?

Ik geloof, dat dit standpunt Gods waarachtigheid te kort doet, en de prediking lamalaat. Ook de prediking daarover.

K. S.

egen hun ver-
st? Wel, hij let
op de verdor-

gen toesprekt,
gebruiken, dan
iet de waarg-
eggen, dan ver-
stus, het ont-
de vernieuwing
weldaden met

doet, dan moet
God in de sa-
spreidt, maar
beeldt tegelijk
ervan is ook,
waarheid van
den 2).

het nu gebeu-
hen het sacra-
het antwoord
t niets van de
hun natuur en
choon zij geen
ant de sacra-
als den kwaden
p bedriegelijke
st. De geloof-
rdt. De godde-
in geen nut is
et teweeg bren-
tening van het

le sacramenten
instelling zijn.
vie en hoe de
nd. En zoo is
us. Dat is zijn
C. V.

ite utuntur sig-
quam figurant.
entat in sacra-
figurant, exhibit
um Del institut-

plos quin suam
pat nullum sen-

alis Del gratiam
as sancti grati-
mpli, respuendo,
erat oblatum:
nti significatio.

BLIJK LEVEN

t bedoeld kerk-
iets aan mij
den als tot mij

de waarachtig-

k, uit 's Heeren
le leden van de

re spreekt ons
(N.), maar Hij
praak, en N.N.
belofte en even-
ging toegespro-
ULD WORDT.
jk e n. Komt
baar nooit iets

an wel iets aan

u het verkeerd
lat die dreiging
op hem sloeg.
ging was voor-
of te dan

rwaardelijk, al-
aande het al of
i bedreiging en
rdelijk al wat
igt). Wij krij-
rdelijke belofte
er tien, twintig,
n, kunt ge nog
die 10, 20, 30
als er nu eens
in zegt ge: je
o f e r v a n
b e l o o f d i s
, dan wel
g d i s (zon-

nt nog met ze-
gebeuren, niet
n is in Amerika
rstelt dus noch